

Basis for indførelse af **SOCIALE TAXAMETRE?**

ANALYSENOTAT

EPINION

Marts 2011

INDHOLD

1. BAGGRUND FOR ANALYSEN	1
1.1 Overvejelser om de anvendte kriterier	2
1.2 Metodiske bemærkninger	2
2. PRIORITERING INDENFOR UDDANNELSESGRUPPERNE?	3
2.1 Almengymnasium	3
2.2 Erhvervsskolerne	4
2.2.1 Erhvervsgymnasium	4
2.2.2 EUD Indgangsforløb	5
2.2.3 EUD Hovedforløb	6
2.3 Professionsbachelor	7
2.4 Sammenfatning	8
3. HVEM 'LØFTER' ELEVER I RISIKO?	9
4. SOCIALE TAXAMETRE – RELEVANT OG I GIVET FALD HVORDAN?	11
4.1 Overvejelser om model for socialt taxameter	11
4.2 Konkrete forslag og regneeksempler	13
4.2.1 Konvertering af færdiggørelsestaxameter til undervisningstaxameter	13
4.2.2 Omfordeling fra top til bund	13
4.2.3 Målettet tildeling af ekstraressourcer	14

1. BAGGRUND FOR ANALYSEN

Som led i opfyldelsen af 95 pct. målsætningen står uddannelsesinstitutionerne over for den udfordring at skulle give en (ungdoms)uddannelse til grupper af unge, der kan betegnes som 'uddannelsesfremmede' – en status der typisk er forbundet med svag/lav social eller socioøkonomisk placering. Flere skoler erfarer, at denne bestræbelse er ekstraordinært ressourcekrævende.

Det eksisterende taxametersystem betyder, at alle uddannelsesinstitutioner får samme tilskud pr. elev/studerende til samme uddannelse. Ræsonnementet bag at se nærmere på relevansen af 'sociale taxametre' er, at befolkningens socioøkonomiske profil – med deraf afledte sociale problemer – varierer betydeligt afhængig af, hvor i landet man befinder sig. Uddannelsesinstitutionernes elev-/studerergrundlag kan således forventes at variere betydeligt hvad angår socioøkonomisk profil afhængig af geografiske placering. Der kan med andre ord forventes at være betydelig variation mellem uddannelsesinstitutionernes optag af elever/studerende, som kan betegnes 'uddannelsesfremmede'. Ved at inddrage et 'socioøkonomisk hensyn' ved tildelingen af taxametermidler er det ambitionen, at denne belastningsmæssige skævvridning mellem uddannelsesinstitutionerne til en vis grad kan afhjælpes.

Nærværende notat indeholder en analyse af, om der rent faktisk er empirisk basis for at forfægte relevansen af et socialt taxameter. Analysen er gennemført for elever/studerende på henholdsvis:

- Almengymnasium (stx + hf + studenterkursus)
- Erhvervsgymnasium (hhx + htx)
- EUD Indgangsforløb (EUD30)
- EUD Hovedforløb (EUD35)
- Professionsbacheloruddannelserne (de største: lærer, sygeplejersker, pædagoger, socialrådgivere, fysioterapeuter, ergoterapeuter, jordemoder)

Metodisk tages afsæt i en foranalyse foretaget af LO, som efterfølgende har bedt Epinion dykke dybere i datagrundlaget og implementere analysen på flere uddannelsesområder/-grupper. Formålet med at udbygge og videreføre foranalysen er at skabe et solidt fundament for at vurdere, om der er basis for at arbejde videre med princippet om sociale taxametre, når det gælder ressourcemæssig (om)fordeling inden for uddannelsesområder/-grupper.

Som en komplementær analyse er det oplagt at se på hvilke uddannelser/uddannelsesgrupper, der i særlig grad tager hånd om de unge i risikogruppen (de uddannelsesfremmede). Dette er en højst relevant problemstilling at adressere med tanke på evt. indførelse af sociale taxametre, da niveauet for de eksisterende taxametre ikke formodes at være fastlagt med en sådan social dimension in mente.

I et udviklings- og læringsmæssigt perspektiv vil det være oplagt at kigge nærmere på de uddannelsesinstitutioner, der har mange mønsterbrydere, dvs. skoler med kombinationen høj risikoprocent og lav afbrudsprocent. Hvad er det, disse skoler gør (godt), og særligt hvilke økonomiske prioriteringer foretager de? En sådan nærmere analyse vil kunne kvalificere, hvorledes et socialt taxameter mest hensigtsmæssigt kan skrues sammen.

1.1 Overvejelser om de anvendte kriterier

Det er i sagens natur afgørende, at de kriterier, som sociale taxametersystemer baseres på, er retvisende. Danmarks Statistik har defineret fem forklarende variable (kriterier) for at være uddannelsesfremmed – jf. tabellen neden for.

Tabel 1: Forklarende variable for at være uddannelsesfremmed

Kriterier
Barn af enlige forældre
Herkomst anden end dansk
Uddannelsesniveau for familien er grundskole eller uoplyst
Arbejdsmarkedstilknytning for familien er ledig eller uden for arbejdsstyrken
Indkomstniveau for familien ligger lavere end p10 for bopælskommunen

I foranalysen er udgangspunktet, at et ungt menneske er i risiko for at være uddannelsesfremmed, hvis pågældende person opfylder to eller flere af de forklarende variable. Med foranalysens formål samt de tids- og budgetmæssige begrænsninger in mente er det Epinions vurdering, at denne analyse-mæssige tilgang på dette stadie er både kvalificeret og tilstrækkelig. I et evt.

videre arbejde med at udvikle et socialt taxametersystem vil det imidlertid være højst relevant at undersøge, hvor stor effekt hver af de fem anvendte kriterier konkret har for det at være uddannelsesfremmed. Desuden om andre kriterier (variable) burde inddrages og evt. erstatte de her anvendte.

1.2 Metodiske bemærkninger

Det har ikke været muligt for Danmarks Statistik at matche de personer, der var fyldt 15 år før 1995, med oplysningerne om indkomst, socioøkonomisk status og uddannelsesniveau, fordi disse oplysninger først er dannet fra 1995. For denne gruppe kan der således kun matches med herkomst og familietype. Da der er en væsentlig sandsynlighed for, at en person opfylder et eller flere af de tre kriterier, der ikke indgår i data-sættet, og dermed fejlagtigt antages som ikke at være i risikogruppen, har vi valgt at se bort fra personer, der var fyldt 15 år før 1995.

Alle analyser er gennemført på uddannelsesinstitutionsmæssigt afdelingsniveau, da dette giver den største datavariation, fremfor hvis hovedinstitutionsniveauet var anvendt (særligt relevant på for erhvervsskolerne og professionshøjskolerne).

Epinions KONTAKTPERSON er

Thomas Yung Andersen (adm. direktør)

Mobil: 41 26 58 01

E-mail: tya@epinion.dk (www.epinion.dk)

2. PRIORITERING INDENFOR UDDANNELSESGRUPPERNE?

2.1 Almengymnasium

I tabel 2 præsenteres resultaterne af analysen for almengymnasium. Skolerne er inddelt i tre **socialprofil-grupper** efter deres rangering i forhold til antal elever i risikogruppen, dvs. antal af elever som opfylder to eller flere af de nævnte kriterier i tabel 1. Stærk social profil er kendetegnet ved de skoler, som har det laveste antal elever i risikogruppen, hvorimod svag social profil har det højeste antal elever i risikogruppen.

Skolernes opnåede **resultater** er angivet ved den procentvise andel, der har afbrudt studiet. I forhold til disse andele er der opstillet 3 kategorier, hvor 'høj/stærk' er ensbetydende med, at skolen klarer sig godt målt på antal afbrud, dvs. har en lav andel af elever, der afbryder deres studie. Ud fra disse 3 kategorier er angivet andelen af skoler i procent. Farven grøn indikerer, at der er tale om skoler med en stærk social profil, dvs. hvor der er få elever i risikogruppen. Den grønne farve under 'resultat' indikerer, at skolen er rangeret 'godt' i forhold til antal afbrud – dvs. skolen har få elever, der afbryder uddannelse, og derfor kategoriseret 'høj/stærk'.

Tabel 2. Social profil for gymnasierne

SOCIAL PROFIL		RESULTAT	
Kategori (n=antal skoler)		Kategori	Andel i procent
Høj/stærk social profil (n=52 skoler)		Høj/stærk	59
		Middel	35
		Lav/svag	6
Middel social profil (n=50 skoler)		Høj/stærk	32
		Middel	40
		Lav/svag	28
Lav/svag social profil (n=50 skoler)		Høj/stærk	10
		Middel	26
		Lav/svag	64

Som det fremgår af tabel 2, er der som forventet en klar sammenhæng mellem antal elever i risikogruppen, dvs. den sociale profil, og skolernes opnåede resultat med hensyn til antal afbrud. For skoler med en stærk social profil er næsten 6 ud af 10 (59 pct.) rangeret godt i forhold til antal afbrud på uddannelsen. Samtidig er kun 6 pct. af skolerne med stærk profil rangeret dårligt målt på uddannelsesafbrud.

Ud fra resultaterne i tabel 2 er det imidlertid vanskeligt at afgøre præcist hvor stærk sammenhængen er mellem antal elever i risikogruppen og de opnåede resultater målt på afbrudstilbøjelighed. For at afhjælpe dette er gennemført en korrelationsanalyse, der viser en **signifikant¹ sammenhæng** (statistisk talt 'sam-

¹ Med statistisk 'signifikant' menes, at vi med 95 pct. sikkerhed kan sige, at "det sande resultat" ligger inden for et givent interval. Er der behov for et mere 'restriktivt sikkerhedsniveau', kan det sættes til fx 99 pct.

menvariation') mellem skolernes rangordning i forhold til afbrud og andel elever i risikogruppen (korrelationskoefficient = -0,600; $R^2 = 0,359$)². Dvs. når andelen af elever i risikogruppen stiger, vil andelen af afbrud på skolerne stige (= fald i rangorden), hvilket er ensbetydende med et dårligere resultat målt på denne parameter – helt som forventet. Konklusionen på analysen for gymnasierne er i henhold til de statistiske mål (korrelationskoefficient og R^2), at der er tale om en meget stærk sammenhæng mellem social profil og opnåede resultater.

2.2 Erhvervsskolerne

Anvendelsen af den optimerede analysekoncept fra gymnasieskolerne er overført til de øvrige uddannelsesområder. Heri afsnit 3 præsenteres resultaterne for hhv. erhvervsgymnasieelever samt elever på EUD grundforløb (EUD30) og EUD hovedforløb (EUD35).

2.2.1 Erhvervsgymnasium

I tabel 3 præsenteres resultaterne for erhvervsgymnasieeleverne, dvs. resultatet for hhx og htx tilsammen. Som det fremgår, er tendensen som forventet, men det samlede billede fremstår dog væsentlig mindre entydigt end for det almene gymnasium. Korrelationsanalysen viser, at der er en **signifikant sammenhæng** mellem skolernes rangordning målt på afbrud samt skolernes andel af elever i risikogruppen (korrelationskoefficient = -0,189; $R^2 = 0,04$). Det forholder sig som forventet, at når andelen af elever i risikogruppen stiger, vil skolernes rangordning mht. antal af afbrud falde (flere afbrud). Jf. korrelationskoefficient og R^2 (de statistiske mål) forklarer modellen betydeligt mindre af variationen sammenlignet med analysen af det almene gymnasium.

² R^2 beregnes som kvadratet af korrelationskoefficienten og er et såkaldt PRE-mål (proportional reduction in error), der og kan antage værdier fra [0-1]. Jo større R^2 , des stærkere forklaringskraft. I lægmandstermer betyder en signifikant R^2 , at anvendelse af en regressionsligning vil reducere antallet af fejl i forudsigelsen af den afhængige variabel (y) sammenlignet med det antal fejl, der ville være begået, hvis man gættede på den gennemsnitlige y-værdi. Regressionsligningen gør med andre ord, at man kan forklare variationen i y "R² procent" bedre. Hvor stor R^2 skal være for at man kan tale om en egentlig betydende sammenhæng er svært at sige præcist. Inden for samfundsvidenskaberne er man generelt tilfreds, hvis man kan forklare 20-30 pct. af variationen med få (altså mere en én) uafhængige variabler. For en enkelt uafhængig variabel anses det for usædvanligt at observere R^2 -værdier større end 0,25.

Tabel 3. Social profil for erhvervsgymnasier

SOCIAL PROFIL		RESULTAT	
Kategori (n=antal skoler)		Kategori	Andel i procent
Høj/stærk social profil (n=48 skoler)		Høj/stærk	37
		Middel	40
		Lav/svag	23
Middel social profil (n=45 skoler)		Høj/stærk	31
		Middel	38
		Lav/svag	31
Lav/svag social profil (n=47 skoler)		Høj/stærk	34
		Middel	19
		Lav/lav	47

2.2.2 EUD Indgangsforløb

I tabel 4 præsenteres resultaterne for EUD Indgangsforløb. Også her ses den forventede tendens til sammenhæng mellem antal elever i risikogruppen, dvs. den sociale profil, og skolernes opnåede resultat målt på afbrud. Billedet er dog (endnu) mindre entydigt end for erhvervsgymnasium, hvilket bekræftes af korrelationsanalysen som trods **signifikant sammenhæng** viser en decideret svag statistisk sammenhæng mellem skolernes rangordning målt på afbrud og skolernes andel af elever i risikogruppen (korrelationskoefficient = -0,144; $R^2 = 0,021$).

Tabel 4: Social profil for EUD Indgangsforløb

SOCIAL PROFIL		RESULTAT	
Kategori (n=antal skoler)		Kategori	Andel i procent
Høj/stærk social profil (n=58 skoler)		Høj/svag	40
		Middel	31
		Lav/svag	29
Middel social profil (n=58 skoler)		Høj/svag	31
		Middel	36
		Lav/svag	33
Lav/svag social profil (n=57 skoler)		Høj/svag	28
		Middel	33
		Lav/svag	39

2.2.3 EUD Hovedforløb

I tabel 5 præsenteres resultaterne for EUD hovedforløb. Af tabellen ses en meget klar tendens til en forventet sammenhæng mellem antal elever i risikogruppen, dvs. den sociale profil, og skolernes opnåede resultat målt på afbrud. Dette deskriptive analysebillede nærmer sig det tilsvarende billede for det almene gymnasium, og fremstår således væsentlig klarere end både erhvervsgymnasium og EUD Indgangsforløb. Korrelationsanalysen understøtter ovennævnte resultat. Der er en **signifikant sammenhæng** mellem skolernes ranglisteplacering målt på afbrud og skolernes andel af elever i risikogruppen (korrelationskoefficient = -0,464; R2 = 0,216). Dvs. når andelen af elever i risikogruppen stiger, vil skolernes ranglisteplacering målt på afbrud falde, dvs. skolerne vil opnå et dårligere resultat. Styrken af sammenhængen ligger knapt så højt som for almengymnasium men væsentlig over den tilsvarende for EUD Indgangsforløb og erhvervsgymnasium.

Tabel 5. Social profil for EUD Hovedforløb

SOCIAL PROFIL		RESULTAT	
Kategori (n=antal skoler)		Kategori	Andel i procent
Høj/stærk social profil (n= 103 skoler)		Høj/svag	60
		Middel	30
		Lav/svag	10
Middel social profil (n= 100 skoler)		Høj/svag	28
		Middel	43
		Lav/svag	29
Lav/svag social profil (n= 104 skoler)		Høj/svag	18
		Middel	19
		Lav/svag	63

2.3 Professionsbacheloror

I tabel 6 præsenteres resultaterne for professionsbacheloruddannelserne. Billedet minder om tilsvarende for erhvervsgymnasium – altså en lidt broget indikation af den forventede tendens til sammenhæng mellem antal elever i risikogruppen og skolernes opnåede resultat målt på afbrud. Korrelationsanalysen viser, at der er en **signifikant sammenhæng** mellem skolernes ranglisteplacering målt på afbrud og andel af elever i risikogruppen (korrelationskoefficient = -0,207; $R^2 = 0,043$). Også her forholder det sig som forventet, at når andelen af elever i risikogruppen stiger, vil skolernes ranglisteplacering målt på afbrud falde. Som det ses af de statistiske mål ligger styrken af sammenhængen på niveau med erhvervsgymnasium, lidt højere end for EUD Indgangsforløb og væsentligt under EUD Hovedforløb og almengymnasium.

Tabel 6. Social profil for professionsbacheloruddannelserne

SOCIAL PROFIL		RESULTAT	
Kategori (n=antal skoler)		Kategori	Andel i procent
Høj/stærk social profil (n=34 skoler)		Høj/svag	48
		Middel	33
		Lav/svag	19
Middel social profil (n=34 skoler)		Høj/svag	14
		Middel	45
		Lav/svag	41
Lav/svag social profil (n=36 skoler)		Høj/svag	33
		Middel	25
		Lav/svag	42

2.4 Sammenfatning

I tabel 7 opsummeres resultaterne for de fem uddannelsesgrupper – både procentfordelinger og statistisk styrkemål. Den forventede sammenhæng mellem skolernes sociale profil målt ved andel elever/studerende i risikogruppen og deres resultat målt ved elevfracfald bekræftes for alle fem uddannelsesgrupper. Som det fremgår af tabellen ses relativt stærke sammenhænge for (især) almen-gymnasium og EUD Hovedforløb, mens de tre øvrige uddannelsesgrupper ligger væsentligt lavere (dog med klart signifikant sammenhæng).

Tabel 7. Samlet oversigt med fordelinger (procentvis) og styrkemål

SOCIAL PROFIL	RESULTAT	Uddannelsesgruppe				
		Almen-gymnasium	Erhvervs-gymnasium	EUD Indgangsforløb	EUD Hovedforløb	Professions-bachelor
Høj/stærk social profil	Høj/svag	59	37	40	60	48
	Middel	35	40	31	30	33
	Lav/svag	6	23	29	10	19
Middel social profil	Høj/svag	32	31	31	28	14
	Middel	40	38	36	43	45
	Lav/svag	28	31	33	29	41
Lav/svag social profil	Høj/svag	10	34	28	18	33
	Middel	26	19	33	19	25
	Lav/svag	64	47	39	63	42
Statistisk styrkemål		Almen-gymnasium	Erhvervs-gymnasium	EUD Indgangsforløb	EUD Hovedforløb	Professions-bachelor
Korrelationskoefficient		-0,600	-0,189	-0,144	-0,464	-0,207
R ²		0,359	0,040	0,021	0,216	0,043

Tilsammen peger dette mod, at sociale taxametre – for i hvert fald de to største ungdomsuddannelsesområder – kan være et relevant instrument at bringe spil for at forbedre mulighederne for de uddannelsesinstitutioner, som løfter en uforholdsmæssig tung byrde i form af et ekstraordinært socioøkonomisk udfordret ('uddannelsesfremmed' om man vil) elev-/studentergrundlag.

Analysens implikationer i forhold til relevansen af at operere med en form for socialt taxameter er, at dette kan være relevant på almen-gymnasium og EUD Hovedindgang, hvor de socioøkonomisk udsatte skoler præstere markant lavere målt på fracfald. Dette naturligtvis forudsat, at man accepterer præmissen om, at (øgede) økonomiske ressourcer kan gøre en forskel i forhold til skoler og andre uddannelsesinstitutioners bestræbelser på at reducere fracfald blandt elever og studerende.

3. HVEM 'LØFTER' ELEVER I RISIKO?

Hvilke uddannelser/uddannelsesgrupper tager i særlig grad hånd om de unge i risikogruppen (de uddannelsesfremmede)? Dette er en højst relevant problemstilling at adressere med tanke på evt. indførelse af sociale taxametre. En sammenligning på denne dimension mellem relevante uddannelsesgrupper kan betragtes som komplementær til den analyse der er gennemført i de forudgående afsnit.

Som basis er i tabel 8 sat antal hoveder på for hver af de fem uddannelsesgrupper – hhv. antal personer 'i alt' og 'i risiko'. Antallet er beregnet på basis af de nyeste bestandstal fra UVM (2009) kombineret med de procentvise fordelinger i de DST-data, som er anvendt i nærværende notat (2004-2006 summeret). Dette giver tilsammen det i praksis mest valide mål for volumen i de respektive undergrupper.

Tabel 8. Samlet oversigt med antal elever/studerende (volumen) for hver uddannelsesgruppe fordelt på elever/studerende 'i alt' og 'i risiko'

SOCIAL PROFIL	RESULTAT	Antal elever på de fem uddannelsesgrupper – i alt og 'i risiko'									
		Almen-Gymnasium		Erhvervs-gymnasium		EUD Indgangsforløb		EUD Hovedforløb		Professions-bachelor	
		I alt	I risiko	I alt	I risiko	I alt	I risiko	I alt	I risiko	I alt	I risiko
Høj/stærk social profil	Høj/stærk	19.254	937	4.121	207	2.310	335	23.424	2.263	10.790	606
	Middel	10.504	556	4.998	260	6.275	1.069	6.507	698	8.567	532
	Lav/svag	597	33	2.010	115	6.061	993	1.324	119	2.715	144
	I alt	30.355	1.526	11.129	582	14.646	2.397	31.255	3.080	22.072	1.282
Middel social profil	Høj/stærk	9.282	673	4.626	373	2.199	477	7.489	1.146	4.640	546
	Middel	14.463	1.158	7.841	612	4.905	1.029	18.710	2.902	10.660	974
	Lav/svag	9.496	832	2.487	223	10.937	2.412	7.005	1.056	6.386	621
	I alt	33.241	2.663	14.954	1.208	18.041	3.918	33.204	5.104	21.686	2.141
Lav/svag social profil	Høj/stærk	1.402	175	2.982	441	1.406	431	1.419	400	9.169	1.458
	Middel	8.233	1.159	4.079	711	3.887	1.114	10.934	2.763	6.715	1.073
	Lav/svag	15.531	2.588	4.220	535	8.487	2.468	4.850	1.494	6.006	863
	I alt	25.166	3.922	11.281	1.687	13.780	4.013	17.203	4.657	21.890	3.394
SAMLET		88.762	8.111	37.364	3.477	46.467	10.328	81.662	12.841	65.648	6.817

Tabel 9. Udvalgte nøgleindikatorer for uddannelsesgruppernes 'risikobelastning'

1. Pct. i risikogruppen inden for uddannelsesgruppen	9 %	9 %	22 %	16 %	
2. Pct. i risikogruppen ud af den samlede risikogruppe ³	23 %	10 %	30 %	37 %	
3. Pct. i uddannelsesgruppen ud af den samlede målgruppe ⁴	35 %	15 %	18 %	32 %	
4. 'Risiko-ratio' (2/3)	0,67	0,68	1,63	1,15	

³ Alle elever i risiko på de fire ungdomsuddannelsesgrupper til sammen.

⁴ Alle elever på de fire ungdomsuddannelsesgrupper til sammen.

Tabel 8 dokumenterer volumen og giver et indtryk af relevante fordelinger mellem uddannelsesgrupperne både samlet set og for risikogruppen. De mest relevante nøgletal/-indikatorer udledt heraf er vist i tabel 9 for de fire ungdomsuddannelsesgrupper (der ses i denne analyse bort fra professionsbachelorgruppen). Nøgletallene opsummerer kort fortalt, hvor stor en byrde de enkelte uddannelsesgrupper hver især bærer, når det gælder om at tage hånd om de unge i risiko. Indikator 4 'risiko-ratio' indikerer via et enkelt tal risikobelastningen inden for hver enkelt gruppe. Jo højere tal des større belastning – dvs. des flere unge i risiko (forholdsmæssigt). Som det fremgår, ligger EUD væsentlig højere end de gymnasiale uddannelser. Særligt EUD Indgangsforløb.

Det er således især EUD der tager hånd om de unge, der kan karakteriseres uddannelsesfremmede, og som alt andet lige har væsentlig større risiko for at falde fra uddannelsen. I relation til diskussionen om sociale taxametre er perspektivet her, hvorvidt denne markante forskel i ungdomsuddannelsernes elevgrundlag i højere grad, end det i dag er tilfældet, bør indgå som en del af de analyser og vurderinger, der ligger til grund for ressourcetildeling (taxameterfastlæggelse) til de enkelte uddannelser.

4. SOCIALE TAXAMETRE – RELEVANT OG I GIVET FALD HVORDAN?

På basis af de forudgående analyser samt præmissen om, at *økonomiske ressourcer kan gøre en forskel i forhold til bestræbelser på at reducere frafald*, er konklusionen, at der kan argumenteres for indførelse af sociale taxametre ud fra to komplementære betragtninger:

1. *Der er basis for differentiering – herunder omfordeling – i ressourceallokeringen internt mellem skolerne inden for hver af de to store ungdomsuddannelsesgrupper: Almengymnasial og EUD Hovedindgang.* Således kunne et socialt taxameter understøtte de skoler (hvv. gymnasier og erhvervsskoler), som optager relativt mange unge i risiko, i deres arbejde med at reducere frafaldet.
2. *Der er basis for differentiering – herunder omfordeling – i ressourceallokeringen mellem de gymnasiale uddannelser og EUD.* Således kunne et socialt taxameter understøtte EUD (både Indgangsforløb og Hovedforløb), fordi der her optages relativt mange unge i risiko, hvilket alt andet lige fordrer større ressourceanvendelse i arbejdet med at reducere frafaldet.

For begge gælder, at der overordnet set er to spor at køre videre af: 1) Omfordeling og/eller 2) favoriserende/uforholdsmæssig fordeling ved fremtidig tilførsel af ekstra ressourcer. Navnlig førstnævnte vil givetvis være politisk kontroversiel, og det skal understreges, at hensigter, konsekvenser og incitamenter her indgår i en ganske kompleks cocktail, der bør analyseres grundigt forud for en eventuel aktivering af dette spor.

4.1 Overvejelser om model for socialt taxameter

Når det gælder differentiering mellem skoler inden for samme uddannelsesgruppe, hvor man ønsker økonomisk at kompensere skoler med mange elever i risikogruppen, er der (mindst) fire 'principmodeller' at arbejde ud fra, som ikke nødvendigvis er gensidigt udelukkende. Disse præsenteres neden for.

1. **Forhøjelse af (undervisnings)taxametret generelt for de skoler, som har flest elever i risikogruppen – fx den 'nederste' tredjedel.**
 - STYRKER: Principielt let gennemsigtig og relativt enkel at administrere både teknisk og ressourcemæssigt.
 - UDFORDRINGER: A) Hvor skal grænsen sættes – er 'den nederste tredjedel' fx rigtig (nok)? B) Skal der differentieres mellem uddannelsesgrupperne, eller skal grænsen være almen gældende? Det vil i princippet kunne betyde at htx på en skole ikke kunne få socialt taxameter, mens tømmerruddannelsen kunne selvom de har samme procent i risikogruppen. C) Tilgangen fordeler 'fladt' inden for den gruppe, som begunstiges, uanset at der kan være stor variation selv inden for denne mest udsatte tredjedel.

2. Indførelse af et særligt taxameter, der gives med udgangspunkt i det antal elever i risiko, som den enkelte skole har.

- STYRKER: A) Formentlig den løsning der rationelt set (og vel også intuitivt) er mest rimelig, fordi den tildeler 'proportionalt over hele spektret' i forhold til den faktiske andel af elever i risiko. B) Principielt let gennemsigtig.
- UDFORDRINGER: A) Større administrative omkostninger. Ikke nødvendigvis på den enkelte skole men centralt, hvor regnearbejdet skal planlægges og eksekveres. Primært fordi der i langt højere grad skal regnes på individdata frem for aggregerede data på skoleniveau. B) Også her vil der skulle tages stilling til, om der differentieres mellem uddannelsesgrupperne.

3. Der laves en pulje, der kan søges af institutioner, som opfylder bestemte kriterier, hvad angår elever i risiko.

- STYRKER: Man vil kunne begunstige skoler, der har særlige problemer, eller hvor der kræves en særlig indsats, som ikke nødvendigvis fanges ind af et 'simpelt' tildelingskriterium som andelen af elever i risiko.
- UDFORDRINGER: A) Formentlig en væsentlig mere bureaukratisk model med større administrative bryder både centralt og for den enkelte skole. B) Det er langt fra givet, at de skoler, som 'objektivt set' burde have mest behov, får ansøgt.

4. Der laves en omprioritering mellem de eksisterende taxametertyper, som understøtter skoler med høj andel elever i risiko. Eksempel: Færdiggørelsetaxameteret afskaffes og ressourcerne lægges oven i undervisningstaxameteret.

- STYRKER: Skoler med høj andel elever i risiko undgår 'dobbeltstraf' i det deres uforholdsmæssigt lave indtægt gennem færdiggørelsetaxameteret elimineres.
- UDFORDRINGER: Det ekstra incitament til at understøtte eleverne i at fuldføre, der ligger i princippet for færdiggørelsetaxameteret, elimineres i sagens natur.

Baseret på ovenstående ræsonnementer er den foreløbige konklusion, at en evt. indførelse af sociale taxametre ideelt set bør bygges op omkring den individuelle tilgang, hvor tillægsressourcer (via omfordeling og/eller ekstra bevillinger) knyttes til de elever, der statistisk set er defineret som værende i risiko. Spørgsmålet er dog, hvor administrativt besværlig en sådan tilgang i praksis vil være. Dette bør undersøges nærmere. Vurderingen på skoleniveau er formentlig det administrativt nemmere tilgængelige alternativ, mens både puljetilgangen og omprioritering/konvertering mellem taxametertyper principielt set kan supplere, uanset om der køres af et 'individuel' eller 'institutionsmæssigt' hovedspor.

Ræsonnementerne kunne principielt set også gælde for prioriteringen på tværs af uddannelsesgrupperne. Men her vil det være mere oplagt – og en i praksis formentlig uomgængelig tilgang – på helt aggregeret/overordnet niveau, at diskutere fordelingen og prioriteringen mellem de gymnasiale og erhvervsfaglige uddannelser.

4.2 Konkrete forslag og regneeksempler

I dette afsnit gives tre typer forslag til, hvordan en evt. omfordeling og prioritering af nye ressourcer kunne se ud illustreret med tentative regneeksempler. Det skal understreges, at de udvalgte forslagstyper er taget med og illustreret uden nærmere 'politiske overvejelser' for øje – hverken partipolitiske (holdningsmæssige) eller realpolitiske (hvad kan der evt. skabes opbakning til).

4.2.1 Konvertering af færdiggørelsestaxameter til undervisningstaxameter

Et sådant tiltag kan i udgangspunktet være samlet set omkostningsneutralt. Det er blot et spørgsmål om at de ressourcer der frigives ved at afskaffe færdiggørelsestaxameteret lægges oveni midlerne til undervisningstaxameter. Der ændres i udgangspunktet ikke på principper og praksis for tildeling af sidstnævnte. Kagen er blot en anelse større.

Undervisningstaxameteret for HF of STX var i 2010 på hhv. 78.274 kr. og 69.350 kr. Vægtet i forhold til seneste offentliggjorte bestandstal (2009) giver det et undervisningstaxameter for almengymnasial på lige godt 70.500 kr. Tilsvarende tal for færdiggørelsestaxameteret er godt 13.000 kr. Det samlede 'individuel variable' taxameter tilskud (undervisning + færdiggørelse) var således på ca. 83.500 kr. for almengymnasium (studenterkursus og STX international ikke medregnet da de udgør ca. 1 pct. af den samlede bestand).

Ved at konvertere færdiggørelsestaxameteret til undervisningstaxametermidler bringes således 16 pct. af de 'individuel variable' midler i spil. Der er som nævnt ikke tale om en egentlig aktiv omfordeling mellem skolerne. Men konsekvensen vil alt andet lige være, at skoler med lavere gennemførselsprocenter (og højere andel elever i risiko) vil stilles bedre økonomisk. Og omvendt for skoler med høje gennemførselsprocenter.

4.2.2 Omfordeling fra top til bund

En administrativt meget simpel omfordelingstilgang vil være at differentiere undervisnings- og færdiggørelsestaxameter mellem skolerne inddelt i de tre grupper vi opererede med i analyserne fra afsnit 2:

STÆRK/HØJ – MIDDEL – SVAG/LAV

Omfordelingen indebærer, at undervisningstaxameter + færdiggørelsestaxameter for den stærkeste tredjedel af skolerne nedsættes med 5 pct. og tilsvarende øges 5 pct. for den svageste tredjedel. Den midterste tredjedel lades uberørt. Det bemærkes, at der med den 'institutionsmæssige tilgang' ikke er garanti for, at der er nøjagtig økonomisk ligevægt mellem hhv. nedsættelse og forøgelse med de 5 pct. En garanteret omkostningsneutral omfordeling fordrer enten individualiseret tilgang, eller at der opereres med absolutte pengebeløb frem for procentvise nedsættelser/forøgelser.

De senest tilgængelige tal (2009) for skolernes samlede indtægter viser for almengymnasium, at undervisnings- og færdiggørelsestaxameter tilsammen udgør ca. 80 pct. af gymnasieskolernes samlede indtægter. En omfordeling på 5 pct. (af de 80 pct.) fra de stærkeste til de svageste må således betragtes som et særdeles mærkbart tiltag – ikke bare idemæssigt men også i forhold til de praktiske implikationer.

4.2.3 Målrettet tildeling af ekstraressourcer

Tilførsel af ekstra ressourcer med henblik på at forbedre chancerne for elever i risiko bør i sagens natur tildeles målrettet, uanset om denne målrettede tildeling sker baseret på individ- eller institutionsmæssig differentiering.

Med almengymnasium som eksempel kunne et mål være at tilføje 5 pct. ekstra ressourcer til elever i risiko. Jf. tabel 8 udgør elever i risiko på almengymnasium lidt over 9 pct. af den samlede elevmasse. Antal årselever og indtægt pr. årselev kan pr. 2009 opgøres til hhv. 78.900 årselever og 78.200 kr. pr. årselev. I alt giver det indtægter på ca. 6,17 mia. kr. De 5 pct. ekstra ressourcer til de 9 pct. i risiko giver en samlet investering på knapt 28 mio. kr. ($0,05 \times 0,09 \times 6,17$ mia. kr.).

Overføres eksemplet til det samlede EUD-område (Indgangsforløb + Hovedforløb) ser regnestykket ud således, at elever i risiko udgør lidt over 18 pct. af alle elever – dvs. andelen er dobbelt så høj som på almen-gymnasium. Antal årselever og indtægt pr. årselev kan på EUD pr. 2009 opgøres til hhv. 137.800 årselever og 98.800 kr. pr. årselev. I alt giver det indtægter på ca. 13,62 mia. kr. 5 pct. ekstra ressourcer til de 18 pct. i risiko giver en samlet investering på ca. 122,6 mio. kr. ($0,05 \times 0,18 \times 13,62$ mia. kr.).

Hvorvidt tilførslen af de ekstra ressourcer følger elever i risiko 'snævert' (individualiseret) eller der opereres med en 'institutionsmæssig fordeling', hvor f.eks. den svageste tredjedel tildeles to tredjedel af de ekstra midler og den midterste tredjedel den resterende tredjedel, henhører under det mere principielle dilemma, som er adresseret i afsnit 4.1.